

SELETUSKIRI
regionaalministri määruse „Maaeluministri ja regionaalministri määruste muutmine seoses LEADERiga“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaalministri määrus „Maaeluministri ja regionaalministri määruste muutmine seoses LEADERiga“ muutmine (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 31 lõike 3 ning § 51 lõike 2, § 53 lõike 3 ja § 54 lõike 2 alusel.

Eelnõuga muudetakse kaht määrust:

- 1) maaeluministri 23. oktoobri 2015. a määrust nr 11 „Kohaliku tegevusgrupi toetus LEADER-projektitoetus (edaspidi *määrus nr 11*)“;
- 2) regionaalministri 30. mai 2023 määrust nr 29 „LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 (edaspidi *määrus nr 29*)“.

Määruse nr 11 tehtavad muudatused on tingitud praktikas ilmnenu asjaolust, mille kohaselt on kohalikel tegevusrühmadel kasutamata Euroopa Liidu taasterahastu (EURI) vahendeid ning COVID-19 haigust põhjustavast koroonaviiruse kriisist lähtuvalt on projektitaotluste osas toimunud projektitaotluste katkestamisi. Seetõttu võimaldatakse muudatustega kohalikel tegevusrühmadel rakendada kahe aasta võrra pikemalt strateegia meetet, mis on suunatud COVID-19 kriisi mõjuga tegelemiseks – lisaks 2021. või 2022. aastal ka 2023. või 2024. aastal. Nõukogu määruse (EL) nr 2020/2094¹ artikli 1 lõike 2 punkti g kohaselt on võimalus rahastada taasterahastu kaudu antava toetusega meetmeid, mille eesmärk on leevendada COVID-19 kriisi negatiivset mõju põllumajandusele ja maaelu arengule ning mis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013² artikli 58a lõike 1 kohaselt kooskõlas selliste meetmetega, mis on EAFRD raames rahastamiskõlblikud. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/2220³ artikli 2 lõike 2 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁴ artikli 65 lõike 2 kohaselt on selliste kulude rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäevaks 31.12.2025, mis annab kohalikele tegevusrühmadele võimaluse COVID-19 kriisi mõjuga tegelemiseks avada taotlusvoore veel ka 2023. või 2024. aastal. Lisaks pikendatakse nii

¹ Nõukogu määrus (EL) nr 2020/2094, millega luuakse Euroopa Liidu taasterahastu COVID-19 kriisi järgse taastumise toetuseks (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 23–27).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

projektitoetuste, kui ka ühis- ja koostööprojektide tegevuse elluviimise tähtaegu poole aasta võrra, mis tähendab, et muudatuste järgselt on võimalik tegevusi ellu viia kuni 30. juunini 2025.

Määruse nr 29 tehtavad muudatused on tingitud asjaolust, et enamus kohalikud tegevusrühmad on praktikas suutnud otsustamisel vältida huvide konflikte ja tagada huvirühmade tasakaalu. Seetõttu on mõistlik määruse nr 29 § 4 lõikes 7 sätestatud nõuet leevendada ja muuta see kohalikele tegevusrühmadele soovituslikuks.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi maaelupoliitika ja analüüsi osakonna valdkonnajuht Kai Kalmann-Jotautas (625 6136, kai.kalman@agri.ee) ja sama büroo peaspetsialist Liisa Asso (625 6514, liisa.asso@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule ja seletuskirjale tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee) ning keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse määrust nr 11.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse nr 11 § 6 lõiget 8.

Kohalikel tegevusrühmadel oli „Eesti maaelu arengukavas 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) kehtestatud nõude ja määruse nr 11 § 6 lõike 8 kohaselt kohustus 2021. või 2022. aastal rakendada strateegia meetet, mis on suunatud COVID-19 kriisi mõjuga tegelemiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 58a lõike 1 alusel. Muudatuse tulemusel on kohalikel tegevusrühmadel edaspidi võimalik rakendada strateegia meetet, mis on suunatud COVID-19 kriisi mõjuga tegelemiseks ka 2023. või 2024. aastal. Muudatuse vajalikkus tuleneb sellest, et nimetatud strateegia meetme raames on kohalikel tegevusrühmadel veel kasutamata taasterahastu vahendeid kokku summas 406 064 eurot, mis võimaldab vajaduse järgi selle strateegia meetme taotlusvoore korraldada ka aastal 2023. või 2024. Oluline on, et vähemalt ühel nimetatud aastal (2021. või 2022. või 2023. või 2024.) peab kohalik tegevusrühm rakendama COVID-19 strateegia meetet. Muudatus on kooskõlas arengukava meetme 19 „Toetus LEADERi kohalikule arengule“ allmeetmele 19.2 „Toetus tegevuste teostamiseks kohaliku arengu strateegia raames“ kehtestatud nõudega, mille kohaselt pidid kohalikud tegevusrühmad, kas 2021. või 2022. aastal COVID-19 meetet rakendama, aga ei keela ka nendele järgnevatel aastatel vastava meetme rakendamist. Nimelt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika programmiperiood 2014–2020 pikenes kahe aasta võrra ning seega pikenes ka arengukava rakendamine kahe aasta võrra, mis tähendab, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 2 kohaselt on selliste kulude rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäevaks 31.12.2025. Arengukava kohaselt on selle strateegia meetme eesmärk kohalikul tasandil toetada COVID-19 põhjustatud kriisi leevendamist. Piirkondlikult on võimalik toetada just neid valdkondi ja tegevusi, mis on konkreetsetes piirkonnas saanud enim kriisist kannatada või milles on kriisist tingituna vaja teha lisainvesteeringuid ümberõppeks, kohalike tingimuste parandamiseks või muuks selliseks tegevuseks.

Eelnõu punktidega 2 ja 3 muudetakse määruse nr 11 § 29 lõiget 7 ning § 42 lõikeid 1–3 nii, et selle tulemusel pikenevad projektitoetuse ning ühis- ja koostööprojekti tegevuse elluviimise tähtajad poole aasta võrra, mis tähendab, et edaspidi on võimalik tegevusi ellu viia kuni 30.

juunini 2025 (varem 31.12.2024). Muudatus on vajalik, sest COVID-19 põhjustatud kriis on takistanud tegevuste tähtaegset elluviimist ning mõningad projektitoetuste saajad on loobunud projektide elluviimisest. Seetõttu on kohalikel tegevusrühmadel vajalik suunata katkestatud projektidest vabanenud eelarvejäägid teistesse projektidesse. Muudatus võimaldab loobutud projektidest vabanenud vahendeid kasutada nii, et võimalikult palju määratud toetusest saaks sihipäraselt programmiperioodi lõpuks kasutatud. Seega sätestatakse kuupäev, millal hiljemalt peab olema toetatav tegevus ellu viidud ja selle tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid PRIA-le esitatud – selleks tähtpäevaks on 30.06.2025.

Eelnõu punktiga 4 muudetakse määruse nr 11 rakendussätet § 47 lõiget 14 nii, et eelnõu punktis 1 nimetatud soodustavat muudatust (määruse nr 11 § 6 lõiget 8) kohaldatakse tagasiulatuvalt alates 2023. aasta 1. jaanuarist. Arvestades, et mõni kohalik tegevusrühm korraldas COVID-19 strateegia meetme voore 2023. aasta alguses, kuid eelnõu punktis 1 sätestatud määruse nr 11 soodustav muudatus, COVID-19 strateegia meetme rakendamise lubamine muu hulgas ka 2023. aastal, jõustub alles pärast seda, siis rakendatakse nende kohalike tegevusrühmade suhtes seda soodustavat muudatust tagasiulatuvalt alates 2023. aasta 1. jaanuarist. Kuivõrd programmiperiood pikenes kahe aasta võrra ja seega sisuliselt oli ja on kohalikel tegevusrühmadel õigustatud ka 2023. ja 2024. aastal COVID-19 strateegia meetme voore korraldada, mistõttu on ka kogu 2023. aasta taotlusvoorude korraldamine määruse nr 11 muutmise tagajärjel abikõlblik tegevus. Säte toob kaasa kohalike tegevusrühmade õiguste laienemise ja sellega ei rikuta õiguskindluse põhimõtet.

Eelnõu punktiga 5 muudetakse määrust nr 11 nii, et lisatakse uus rakendussäte § 47 lõige 15, mille kohaselt ei pea kohalik tegevusrühm 2023. ja 2024. aastal § 7 lõikes 1 nimetatud kuupäevaks (eelneva kalendriaasta 15. oktoobriks) rakenduskava PRIA-le esitama, vaid esitab kalendriaasta kohta koostatud rakenduskava muudatuse PRIA-le teadmiseks vähemalt 30 tööpäeva enne kavandatud projektitoetuse taotlusvooruga algust. Kuna eelnõu punktides 2–4 sätestatud muudatuste tõttu on võimalik edaspidi tegevusi ellu viia kuni 30.06.2025, peab kohalikel tegevusrühmadel olema võimalus esitada rakenduskava PRIA-le paindlikuma aja jooksul. See tähendab, et 2023. ja 2024. aastal on võimalik kohalikel tegevusrühmadel rakenduskava esitada endale sobival ajal, kuid tuleb arvestada, et rakenduskava peab esitama siiski vähemalt 30 tööpäeva enne kavandatud projektitoetuse taotlusvooruga algust.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse määrust nr 29.

Eelnõu punktiga 1 leevendatakse määruse nr 29 § 4 lõiget 7 ja muudetakse see kohalikele tegevusrühmadele soovituslikuks.

Määruse nr 29 § 4 lõige 7 on sätestatud kohalike tegevusrühmade huvides eesmärgiga aidata neil otsustamisel täita huvirühmade tasakaalu ja huvide konflikti vältimise nõudeid, mis tulevad neile Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060⁵ artikli 31 lõike 2 punktist b ja artikli 33 lõike 3 punktist b. Nimetatud sätete kohaselt juhivad kogukonna juhitud kohalikkude arengut kohalikud tegevusrühmad, kuhu kuuluvad avaliku ja erasektori kohalike sotsiaal-majanduslike huvide esindajad ning mille otsustusprotsessi ei kontrolli vaid üks huvirühm ning kohalikud tegevusrühmad koostavad mittediskrimineeriva ja läbipaistva valikumenetluse ning -kriteeriumid, millega välditakse huvide konflikte ja tagatakse, et valikuga seotud otsuseid ei kontrolli vaid üks huvirühm. Seega peab nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706).

sätete, aga ka määruse nr 29 § 5 lõigete 2 ja 3 kohaselt, iga kohaliku tegevusrühma organi otsusel olema esindatud sisuliselt kolme sektori huvid: avaliku ja erasektori, millest viimane jaguneb omakorda ettevõtluse ja mittetulunduse sektoriks. See tähendab ka seda, et otsustamisel tuleb mõlemaid nõudeid järgida samal ajal – vältida huvide konflikti ja tagada huvirühmade tasakaal.

Kohalikud tegevusrühmad on seni praktikas üldiselt suutnud otsustamisel vältida huvide konflikte ja tagada huvirühmade tasakaalu. Samas on aga teada juhtum, kus kohaliku tegevusrühma juhatus pidi ennast huvide konflikti vältimiseks otsustamiselt taandama, mis tõi omakorda kaasa selle, et huvirühmade tasakaal läks paigast. Kuna praktika ei ole tulevikus ette teada, ning selleks, et tagada nimetatud ELi õigusest tulenevate nõuete täitmine, tuleks sellised juhtumid põhikirjas võimalusel kehtestada. Ka mittetulundusühingute seaduse § 20 lõike 2 kohaselt peab juhatus üldkoosoleku kokku kutsuma muu hulgas põhikirjaga ettenähtud juhtudel ja korras. Vastasel juhul võib tekkida olukord, et otsust ei olegi võimalik vastu võtta, kui põhikirjas ei ole selle kohta aluseid kehtestatud. Seega on kohalikele tegevusrühmadele siiski soovitus oma põhikirjas ette näha need juhtumid, kui üldkoosolek või juhatus ei ole otsustusvõimeline, ja selle, millisel teisel organil on sel juhul otsuse tegemise õigus.

Eelnõu punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 29 § 39 lõige 1, mille kohaselt peab kohalik tegevusrühm oma põhikirja § 4 lõikes 7 sätestatud nõudega vastavusse viima hiljemalt 31. detsembriks 2023. Muudatus on seotud eelnõu § 2 punktis 1 tehtava muudatusega, millega leevendatakse kohalikele tegevusrühmadele põhikirja kohta kehtestatud nõuet, mistõttu ei ole rakendussäte enam vajalik.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks:

- 1) nõukogu määrus (EL) nr 2020/2094, millega luuakse Euroopa Liidu taasterahastu COVID-19 kriisi järgse taastumise toetuseks (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 23–27);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469);
- 4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29).
- 5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021 2021, lk 159–706.

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Eelnõuga tehtavad muudatused on kohalikele tegevusrühmadele ja projektitoetuse taotlejatele positiivse mõjuga.

Määruse nr 11 muudatused aitavad kohalikel tegevusrühmadel kasutada olemasolevaid vahendeid uute voorude avamiseks. Muudatus võimaldab kohalikel tegevusrühmadel edaspidi avada COVID-19 kriisi negatiivse mõjuga tegelemiseks aga ka ennetamiseks taotlusvoore pikema aja jooksul ka 2023. või 2024. aastal. Lisaks on edaspidi võimalik projektitoetuste, ühisprojektide- ning koostööprojektide tegevusi ellu viia pikema aja jooksul kuni 30.06.2025. See tagab perioodi lõpus arengukava vahendite optimaalse kasutamise ja aitab kaasa kohalike tegevusrühmade tegevuspiirkondade arengule võimaldades projektitoetuse taotlejatel nimetatud meetmetest toetust taotleda ja luua seeläbi paremad võimalused majandusraskustega toime tulemiseks.

Määruse nr 29 muudatused leevendavad kohalikele tegevusrühmadele kehtestatud nõudeid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, kes ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, mistõttu loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt nende poolt kooskõlastatuks.

Eelnõu on väljatöötatud koostöös kohalike tegevusrühmadega ning eelnõu koostamisel võeti aluseks nende esitatud ettepanekud. Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks PRIA-le ja MTÜ-le Eesti Leader Liit. MTÜ Eesti Leader Liit tegi ettepaneku pikendada tegevuste elluviimise tähtaegu, millega arvestatakse ning määruse nr 11 § 29 lõikes 7 ja 42 lõigetes 1–3 asendatakse tähtaeg 31.12.2024 tähtajaga 30.06.2025 (eelnõu § 1 punktid 2 ja 3), lisaks ettepaneku põhikirja nõude kohta, mida samuti arvestatakse ja leevendatakse määruse nr 29 § 4 lõikes 7 sätestatud põhikirja nõuet kohalikele tegevusrühmadele (eelnõu § 2).

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban
Kantsler